

EGZEKUCJA WIERZYTELNOŚCI W NIEMCZECH

Poradnik dla polskich przedsiębiorców

Kolonia, grudzień 2010 r.

Wydawca:

Wydział Promocji Handlu i Inwestycji
Konsulat Generalny RP w Kolonii
An der Alteburger Mühle 6, 50968 KÖLN
Tel.: (+49 221) 34 99 11
Fax: (+49 221) 34 99 10
info.koeln@wirtschaft-polen.de
www.cologne.trade.gov.pl
Nadzór merytoryczny:
Redakcja:

Małgorzata Wejtko, konsul, I radca
Zbigniew Burdzy, konsul (redaktor prowadzący),
Ewa Dowalla, pracownik WPHI

Tłumaczenie: Jadwiga Mühleisen
Tłumacz przysięgły w zakresie j. polskiego i niemieckiego
Goldammerweg 146
52078 Aachen
Tel.: (+49 241) 82 125
Fax: (+49 241) 95 71 203
info@jmuehleisen.de .

Druk:

SONAR Sp. z o. o.
ul. Kostrzyńska 89
66-400 Gorzów Wlkp.
Tel.: (+48 95) 736 88 35
www.sonar.pl

Stan prawny: grudzień 2010

Niniejszy poradnik został sporządzony z dużą starannością. Natomiast autorzy oraz wydawcy nie ponoszą odpowiedzialności za prawidłowość podanych informacji, wskazówek oraz sugestii oraz za ewentualne błędy drukarskie.

Z ewentualnych skutków nie mogą zostać podniesione roszczenia wobec autorów lub/oraz wydawców. Niniejsza broszurka nie może zastąpić indywidualnego doradztwa prawnego.

Szanowni Państwo,

Z przyjemnością przedstawiam Państwu najnowszy poradnik Wydziału Promocji Handlu i Inwestycji Konsulatu Generalnego RP w Kolonii na temat egzekucji wierzytelności w Niemczech. Jest on adresowany przede wszystkim do firm eksportujących swoje towary do Niemiec, a także świadczących w Niemczech usługi i będących zarazem stronami umów.

Jestem przekonana, że niniejszy poradnik wychodzi naprzeciw oczekiwaniom polskich podmiotów gospodarczych działających aktywnie na niemieckim rynku i nierzadko zawierających skomplikowane transakcje handlowe z niemieckimi partnerami.

Z zadowoleniem stwierdzam, że obrót gospodarczy między podmiotami gospodarczymi z Polski i Niemiec nieustannie wzrasta. Zawieranych jest coraz więcej umów handlowych, wykonuje się coraz więcej transgranicznych zleceń. Coraz bogatsza jest również oferta usług świadczonych przez polskich usługobiorców. Praktyka pokazuje, że w obrocie handlowym z niemieckimi firmami dochodzi jednak czasami do różnego rodzaju kwestii spornych i problemów związanych np. z nieterminową płatnością za nabyte towary i usługi lub też całkowitym niewywiązaniem się kontrahenta ze swoich zobowiązań.

Celem niniejszego poradnika jest opisanie podstawowych zasad dotyczących dochodzenia swoich praw związanych ze sprzedażą niemieckim podmiotom gospodarczym towarów i usług przez firmy z Polski. W publikacji opisujemy w sposób przystępny i klarowny formy i sposoby egzekwowania wierzytelności przez polskie podmioty gospodarcze, wskazując też na zalety konkretnych rozwiązań oraz możliwość polubownego załatwienia sporów, bez konieczności dochodzenia swoich praw na drodze sądowej. Przekazujemy także praktyczne rady i wskazówki, które mogą być Państwu pomocne w szybkim załatwieniu sprawy lub wyborze takiej formy egzekucji wierzytelności, która jest korzystna pod względem związanych z nią kosztów i nakładów.

Liczę, że poradnik ułatwi wszystkim zainteresowanym poruszanie się po niemieckim rynku i pomoże wyjaśnić ewentualne zawiłości prawne związane z dochodzeniem swoich praw i egzekucji należności od dłużników w Niemczech. Jednocześnie chcę podkreślić, że wydawnictwo to nie stanowi wykładni prawnej i powinno być traktowane wyłącznie jako źródło informacji.

Życzę Państwu interesującej lektury.

Małgorzata Wejtko
I Radca
Kierownik Wydziału Promocji Handlu i Inwestycji
Konsulat Generalny RP w Kolonii

Rajmund Niwinski

Od 1991 r. do 1997 r. studiował prawo na Wydziale Prawa Uniwersytetu w Trewirze (Trier). Wpisany na listę adwokatów przy Sądzie Okręgowym w Düsseldorf. W latach 2000 do 2002 pracował jako adwokat w warszawskim biurze międzynarodowej kancelarii prawnej obsługującej zagranicznych inwestorów. W roku 2002 awansował na stanowisko kierownika oddziału kancelarii w Gliwicach i Krakowie. Od 2003 r. do 2006 r. prowadził kancelarię adwokacką w Mönchengladbach. Od 2006 r. jest współlnikiem kancelarii adwokackiej NIWINSKI & SPEITH w Düsseldorf.

Autor publikacji prawnych, tłumacz upoważniony przy Sądzie Okręgowym w Düsseldorf.

Specjalizuje się w prawie handlowym oraz prawie spółek. W tym zakresie zajmuje się przede wszystkim obsługą prawną polskich podmiotów gospodarczych na terenie Niemiec. Swoich klientów wspomaga przy windykacji otwartych należności, prowadzeniu sporów sądowych, zawieraniu stosunków umownych z niemieckimi kontrahentami oraz zakładaniu podmiotów gospodarczych na terenie Niemiec.

Kontakt:

Rajmund Niwiński
NIWINSKI & SPEITH RECHTSANWÄLTE
Beethovensstraße 12
40233 Düsseldorf
Tel.: +49 211 69 99 07 20
Fax: +49 211 69 99 07 29
niwinski@niwinski.de
www.niwinski.de

I. Wstęp

Obrót gospodarczy pomiędzy polskimi i niemieckimi podmiotami gospodarczymi wzrasta nieustannie. Zawieranych jest coraz więcej transgranicznych umów handlowych, wykonuje się coraz więcej transgranicznych zleceń. Coraz bogatsza jest również oferta świadczenia usług.

Poprzez zawarcie umowy przedsiębiorca z jednej strony zaciąga zobowiązanie wobec partnera handlowego, z drugiej zaś uprawniony jest do żądania od niego zachowania się w określony sposób. Praktyka pokazuje, że nie zawsze wszystko przebiega zgodnie z planem. Częstym następstwem nieporozumień między stronami umowy jest spór o wynagrodzenie. Punktem spornym może być roszczenie sprzedającego o zapłatę za towar, roszczenie rzemieślnika lub przedsiębiorcy budowlanego o zapłatę z tytułu wykonania umowy o dzieło, czy też roszczenie o zapłatę z tytułu świadczonej usługi.

Poniżej zostanie przedstawiony w ogólnym zarysie sposób dochodzenia roszczeń o zapłatę w Republice Federalnej Niemiec. Opisane są zarówno ogólne zasady oraz etapy postępowania jak i cechy szczególne przypadków transgranicznych z perspektywy wierzyciela mającego siedzibę w Polsce.

II. Pozasądowa egzekucja wierzytelności - droga do dobrowolnej zapłaty

Pierwszym krokiem w dochodzeniu roszczeń pieniężnych jest generalnie wezwanie do zapłaty. W zależności od rodzaju roszczenia wynikającego z umowy wierzyciel wystosowuje do dłużnika pismo, przypominające mu o zapłacie zaległej należności. W razie braku reakcji ze strony dłużnika należy wystosować wyraźne wezwanie do zapłaty.

Wezwanie do zapłaty powinno zawierać:

- podstawę prawną roszczenia (umowa, rachunek etc.),
- wysokość roszczenia (wierzytelność główna wraz ewentualnymi odsetkami za zwłokę),
- konkretny termin płatności.

Wezwanie dłużnika do zapłaty nie jest warunkiem wymagalności wierzytelności. Natomiast co do zasady dłużnik postawiony jest w zwłokę dopiero poprzez upomnienie o zapłacenie wymagalnej już wierzytelności.

Nie istnieją również wymogi prawne odnośnie liczby wezwań. Zanim podjęte zostaną dalsze kroki prawne, wysyłane są przeważnie maksymalnie dwa wezwania. W przypadku, gdyby wysłane dłużnikowi wezwania do zapłaty okazały się bezskuteczne, wierzycielowi zaleca się udzielenie pełnomocnictwa adwokatowi, który podejmie dalsze czynności prawne w postępowaniu pozasądowym. Włączenie adwokata wywiera na dłużniku z reguły dodatkową presję, umożliwia również kontrolę zasadności roszczenia oraz sprawdzenie ewentualnych zarzutów, podniesionych przez dłużnika.

Praktyka pokazuje, że przejęcie prowadzenia sprawy przez adwokata zwiększa niewątpliwie skuteczność oddziaływania na dłużnika. Mimo bezpośredniego sąsiedztwa oraz przynależności do UE, niektórzy dłużnicy mający swoją siedzibę na terenie Niemiec lekceważą wierzycieli mających siedzibę w Polsce, przynajmniej tak długo, dopóki nie zostaną pociągnięci do odpowiedzialności na terenie Niemiec. Granica między Polską a Niemcami nierzadko postrzegana jest jako istotna przeszkoda w dochodzeniu roszczenia z tytułu wierzytelności, a dłużnicy uważają, że chroni ich ona przed wierzycielami. Zlecenie prowadzenia sprawy kancelarii adwokackiej skutecznie przeciwdziała iluzji bezkarności dłużnika we własnym kraju.

Jeżeli dłużnik zwleka ze spłatą swego zobowiązania, jest on zasadniczo zobowiązany do zwrotu wierzycielowi wszelkich kosztów postępowania prawnego (więcej na ten temat w rozdziale „Koszty związane z egzekucją należności”).

W konkretnych przypadkach zawarcie ugody pozasądowej z dłużnikiem może okazać się korzystne. Porozumienie takie pozwala bowiem często zaoszczędzić czas i pieniądze w szczególności, gdy wierzytelność lub jej wysokość jest sporna oraz gdy trudno przewidzieć czas trwania i końcowe rozstrzygnięcie w postępowaniu sądowym. Również polubowne zażegnanie sporu może ewentualnie ułatwić kontynuowanie wzajemnej współpracy.

Praktyczna rada! Ugoda pozasądowa może być zawarta również przed notariuszem w ten sposób, że dłużnik poddaje się natychmiastowej egzekucji o roszczenie, które jest przedmiotem ugody. W tym przypadku ugoda zawarta w formie aktu notarialnego jest tytułem egzekucyjnym.

III. Sądowa egzekucja wierzytelności - droga do uzyskania tytułu egzekucyjnego

Jeżeli sprawa nie może zostać załatwiona pozasądowo, wierzyciel musi wystąpić przeciwko dłużnikowi na drogę sądową w celu zaspokojenia swoich roszczeń. Przedmiotem postępowania sądowego jest uzyskanie tytułu egzekucyjnego przeciwko dłużnikowi. Tytułami takimi mogą być: sądowy nakaz zapłaty, wyrok lub ugoda sądowa.

1. Postępowanie upominawcze

Sądowe postępowanie upominawcze stwarza możliwość taniego oraz szybkiego uzyskania tytułu wykonawczego. Jest to również sposób na szybkie uzyskanie tytułu egzekucyjnego przez wierzyciela przeciwko dłużnikowi. Po wniesieniu zgodnego z przepisami wniosku, sąd wydaje nakaz zapłaty przeciwko dłużnikowi. Jeżeli jednak dłużnik uchyla się od zaspokojenia roszczeń wierzyciela, dalszym etapem postępowania jest wydanie wykonalnego nakazu zapłaty, czyli tytułu wykonawczego, który jest podstawą wszczęcia przeciwko niemu egzekucji.

Należy zwrócić uwagę, że dłużnikowi przysługuje sprzeciw zarówno od nakazu zapłaty jak i tytułu wykonawczego, co w rezultacie zmusza wierzyciela do wystąpienia na drogę sądową. Dlatego wszczęcie postępowania upominawczego jest wskazane przede wszystkim w sytuacji, gdy wierzytelność jest bezsporna.

Praktyczna rada! Wszczęcie sądowego postępowania upominawczego przerywa bieg przedawnienia. Wniosek o wydanie nakazu zapłaty może być zatem sprawdzonym środkiem na szybkie przerwanie biegu przedawnienia, niezależnie od tego, czy wierzyciel wniesie środek odwoławczy od nakazu zapłaty lub wykonalnego nakazu zapłaty.

Postępowanie nakazowo – upominawcze przebiega w następujący sposób:

a. Wniosek o wydanie nakazu zapłaty

By złożyć wniosek o wydanie nakazu zapłaty należy wypełnić i podpisać urzędowy, przeznaczony do tego celu formularz, następnie złożyć go we właściwym sądzie upominawczym.

Wniosek można również wypełnić i wydrukować w systemie elektronicznym, za pośrednictwem oficjalnego portalu internetowego wymiaru sprawiedliwości www.online-mahntrag.de.

Pomocne wskazówki można znaleźć pod następującym linkiem internetowym: <http://www.mahngerichte.de/verfahren/antragstellung/images/Ausfuellhinweise.pdf>.

Praktyczna rada! Wprawdzie przy składaniu wniosku nie jest wymagana obecność adwokata, jednakże ze względu na fakt, iż postępowanie upominawcze przebiega według prawa niemieckiego, jak również z uwagi na prowadzenie korespondencji w tym języku, polskim wierzycielom już na tym etapie pomocne może być udzielenie pełnomocnictwa adwokatowi mającemu swoją siedzibę na terenie Niemiec, by przejął prowadzenie sprawy.

b. Nakaz zapłaty

Po złożeniu zgodnie z przepisami wniosku sąd upominawczy wydaje nakaz zapłaty, który następnie zostaje doręczony dłużnikowi. Sąd nie bada zasadności roszczenia. W nakazie zapłaty sąd obliguje dłużnika, by w terminie dwóch tygodni od jego doręczenia zaspokoił roszczenie w całości, wraz z odsetkami i kosztami lub poinformował sąd, czy i w jakim zakresie zamierza wnieść sprzeciw do sądu.

c. Sprzeciw od nakazu zapłaty

Dłużnik może wnieść do sądu, który wydał nakaz zapłaty, pisemny sprzeciw przeciwko roszczeniu w całości lub części, dopóki nie został wydany wykonalny nakaz zapłaty. W przypadku złożenia we właściwym terminie sprzeciwu oraz gdy jedna ze stron wniesie o wszczęcie postępowania procesowego, sąd, który wydał nakaz zapłaty, przekaze z urzędu sprawę właściwemu sądowi powszechnemu. Wniosek o wydanie nakazu zapłaty może zawierać wniosek o wszczęcie postępowania procesowego.

W przypadku nie złożenia przez strony wniosku o wszczęcie postępowania procesowego, postępowanie zostaje zawieszone.

d. Wszczęcie postępowania procesowego

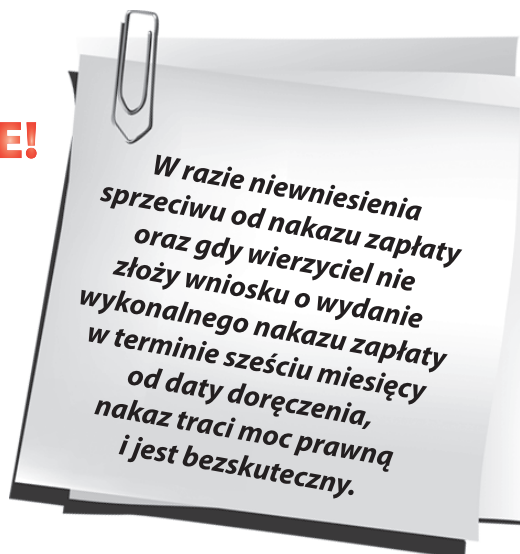
Sąd, który przejął sprawę, wzywa wierzyciela, by w ciągu dwóch tygodni uzasadnił dochodzone roszczenie w odpowiedniej formie odpowiadającej uzasadnieniu powództwa. Po upływie do sądu uzasadnienia dalszy tryb postępowania jest taki, jak po wniesieniu powództwa.

Jeżeli uzasadnienie nie wpłynie do sądu w wyznaczonym terminie, rozprawa ustna może być wyznaczona tylko na wniosek dłużnika. W razie braku reakcji zarówno ze strony wierzyciela, jak i dłużnika postępowanie ulega zawieszeniu.

e. Wykonalny nakaz zapłaty

Po upływie terminu dwóch tygodni od daty doręczenia dłużnikowi nakazu zapłaty oraz gdy ten nie wniósł sprzeciwu, wierzyciel może złożyć wniosek o nadanie wykonalnego nakazu zapłaty. Jeżeli wniosek jest sporządzony zgodnie z przepisami, właściwy sąd wydaje wykonalny nakaz zapłaty i doręcza go dłużnikowi. Również w tym przypadku sąd nie bada zasadności roszczenia.

WAŻNE!

Wykonalny nakaz zapłaty podlega tym samym przepisom, co natychmiastowo wykonalny wyrok zaoczny. W praktyce oznacza to, że na podstawie wykonalnego nakazu zapłaty wierzyciel może wszcząć egzekucję przeciwko dłużnikowi, niezależnie od tego, czy dłużnik złożył sprzeciw na wydanie wykonalnego nakazu zapłaty.

f. Złożenie sprzeciwu na tytuł wykonawczy

Termin do złożenia sprzeciwu wynosi dwa tygodnie od daty doręczenia wykonalnego nakazu zapłaty. W przypadku złożenia sprzeciwu, sąd, który wydał wykonalny nakaz zapłaty przekazuje sprawę z urzędu właściwemu sądowi, który został wyznaczony w nakazie zapłaty. Po doręczeniu sądowi uzasadnienia roszczenia, dalszy tryb postępowania jest taki, jak po wniesieniu powództwa.

Jeżeli w terminie wyznaczonym przez sąd nie zostanie doręczone uzasadnienie roszczenia oraz jeżeli sprzeciw nie zostanie z powodu niedopuszczalności odrzucony, sąd wyznaczy niezwłocznie termin rozprawy ustnej.

EKSKURS: Europejski nakaz zapłaty

Postępowanie w sprawie europejskiego nakazu zapłaty zgodnie z Rozporządzeniem (WE) nr 1896/2006 daje wierzycielowi możliwość zaspokojenia swoich roszczeń w ramach transgranicznego, zharmonizowanego postępowania na poziomie europejskim z zastosowaniem ujednoliconych formularzy. Przesłanką wszczęcia postępowania jest wymóg, by wierzyciel i dłużnik mieli swoje siedziby w różnych państwach UE.

Europejski nakaz zapłaty jest wykonywalny we wszystkich państwach członkowskich, dodatkowe formalności nie są wymagane. W przeciwieństwie do dwustopniowego postępowania upominawczego (nakaz zapłaty oraz wykonalny nakaz zapłaty) już samo wydanie europejskiego nakazu zapłaty przeciwko dłużnikowi stanowi podstawę do wszczęcia egzekucji, chyba, że dłużnik wnieśnie sprzeciw.

Zasadniczo wniosek o wydanie europejskiego nakazu zapłaty składa się w państwie członkowskim, w którym dłużnik ma swoją siedzibę lub miejsce zamieszkania. W Republice Federalnej Niemiec wnioski o wydanie europejskiego nakazu zapłaty należy kierować wyłącznie do sądu rejonowego Berlin-Wedding (Amtsgericht Berlin-Wedding). Wyjątek stanowią sprawy z zakresu prawa pracy. Formularz wniosku można wypełnić na stronie internetowej Europejskiego Atlasu Sądowego:

http://ec.europa.eu/justice_home/judicialatlascivil/html/index_de.htm.

Od nakazu zapłaty dłużnik może wnieść sprzeciw w terminie 30 dni. W razie wniesienia sprzeciwu sprawa może zostać przekazana właściwemu dla siedziby dłużnika sądowi w celu rozpatrzenia jej w trybie procesowym.

Praktyczna rada! Zaletą europejskiego postępowania upominawczego jest fakt, że już samo uzyskanie przez wierzyciela nakazu zapłaty wystarczy, by mógł on wszcząć egzekucję. Ponadto postępowanie to przebiega według prawa obowiązującego w UE, które (w założeniu) powinno być bardziej zrozumiałe dla zagranicznego wierzyciela.

Natomiast w porównaniu z postępowaniem upominawczym prowadzonym według prawa niemieckiego, to wyższe wymogi formalne dotyczące uzasadnienia roszczenia stanowią dodatkowe obciążenie dla wierzyciela. Wniosek o wydanie europejskiego nakazu zapłaty musi bowiem zawierać dokładny opis stanu faktycznego i być poparty dowodami. Wierzycielowi, który nie jest reprezentowany przez adwokata przysparza to dodatkowych kłopotów.

2. Postępowanie sporne / pozew o zapłatę

Jeżeli pozasądowe dochodzenie wierzytelności lub też postępowanie upominawcze nie przyniosło oczekiwanego skutku, należy wnieść sprawę do sądu cywilnego, który w postępowaniu spornym wyda orzeczenie - tytuł egzekucyjny. Jeżeli wartość przedmiotu sporu nie przekracza 5.000,00 euro właściwym do rozpoznania sprawy jest sąd rejonowy (niemiecki Amtsgericht). Jeżeli wartość ta jest wyższa, właściwym jest sąd okręgowy (niemiecki Landgericht). W postępowaniu przed sądem okręgowym obecność adwokata jest obligatoryjna.

Poniżej przedstawiony przebieg postępowania odnosi się głównie do procesu przed sądem okręgowym. Proces zostaje wszczęty poprzez wniesienie pisma procesowego (tzw. pozwu) do właściwego sądu. Następnie sąd doręcza pozew przeciwnikowi procesowemu.

Przeciwnik procesowy musi odpowiedzieć na pozew i ustosunkować się do zarzutów w nim zawartych. Następnie sąd zadecyduje, czy najpierw zostanie wyznaczony termin rozprawy ustnej lub też zarządzi wymianę przez strony pism przygotowawczych. W transgranicznych procesach gospodarczych regułą jest zarządzenie najpierw wymiany przez strony pism przygotowawczych. Strony procesowe mogą tutaj pisemnie określić swoje roszczenia, zarzuty oraz przedstawić swój prawny punkt widzenia. Na tym etapie, sąd przygotowując się do rozprawy ustnej, może zlecić stronom uzupełnienie lub wyjaśnienie przygotowanych przez nich pism. Po czym sąd wyznaczy termin rozprawy ustnej.

Praktyczna rada! Według niemieckiego kodeksu postępowania cywilnego sąd powinien na każdym etapie procesu rozważać możliwość polubownego zakończenia sporu. Faktem jest, że wiele procesów sądowych w szczególności z zakresu prawa handlowego kończy się ugodą. Fakt ten powinno się mieć na uwadze już podczas postępowania przedsądowego. Niezawarcie ugody w postępowaniu przedsądowym nie oznacza, że nie może ona zostać zwarta później w trakcie procesu sądowego.

W zależności od złożoności sprawy, sąd może wyznaczyć kilka terminów rozpraw w szczególności, gdy w postępowaniu dowodowym trzeba przesłuchać świadków i wysłuchać opinii biegłych sądowych.

Wiele czynników ma wpływ na to, jak długo będzie trwał proces sądowy. Wszczęcie postępowania dowodowego, w szczególności przesłuchanie świadków, powołanie biegłych może prowadzić do jego znacznego wydłużenia się. Generalnie nie należy się liczyć z wydaniem przez sąd wyroku przed upływem około 6 miesięcy. Sprawy skomplikowane, gdzie materiał dowodowy jest obszerny, trwają nierzadko ponad rok czy nawet kilka lat.

Postępowanie procesowe kończy wydanie wyroku, chyba, że wcześniej doszło do zawarcia ugody. Od wyroku sądu pierwszej instancji stronom przysługuje odwołanie do sądu drugiej instancji. Odwołanie od wyroku sądu rejonowego (Amtsgericht) rozpoznaje sąd okręgowy dla konkretnego kraju związkowego, a od wyroku sądu okręgowego, jako pierwszej instancji - sąd apelacyjny (Oberlandesgericht).

Od wyroków instancji odwoławczej przysługuje stronom rewizja do sądu najwyższego (Bundesgerichtshof) - jeżeli sąd odwoławczy uzna, że jest ona dopuszczalna.

EKSKURS: Właściwość międzynarodowa, wybór prawa

Przedsiębiorca powinien wiedzieć, że już podczas zawierania umowy z zagranicznym partnerem można nadać kierunek ewentualnemu procesowi sądowemu w razie sporu. Strony umowy mają wolny wybór zarówno co do właściwości miejscowej sądu, jak i przepisów prawa, na mocy którego spór związany z zawarciem, interpretacją, ważnością i wykonaniem umowy zostanie rozstrzygnięty. Jedynie w przypadku braku takich uzgodnień będą miały zastosowanie stosowne przepisy prawne regulujące właściwość sądową oraz obowiązujące prawo.

W zależności od treści umowy, rodzaju roszczeń, których ewentualnie będzie trzeba dochodzić w razie sporu, oraz miejsca ewentualnej egzekucji, ustalenie właściwości sądowej oraz wybór prawa może już z góry umocnić pozycję wierzyciela.

Praktyczna rada! Zarówno wybór właściwości miejscowej sądu jak i przepisów prawnych powinien być starannie przemyślany.

Uczestniczenie w procesie sądowym, który ma miejsce za granicą zawsze związane jest z utrudnieniami. Przede wszystkim trzeba pokonać bariery językowe. Wielu kłopotów przysparzają również dojazdy na rozprawy, ograniczona możliwość omówienia sprawy z tamtejszym adwokatem oraz zawiłość i niezrozumienie obcych przepisów prawnych. W międzynarodowym obrocie gospodarczym tego rodzaju ograniczenia są rzeczą normalną. Powinny być zatem od samego początku brane pod uwagę.

WAŻNE!

Wymienione powyżej utrudnienia będące skutkiem prowadzenia postępowania sądowego za granicą, próbuje się niwelować między innymi poprzez porozumienie dotyczące oddania sporu sądowi polubownemu (tzw. klauzula arbitrażowa) oraz wyznaczenie międzynarodowego sądu arbitrażowego. W szczególnych przypadkach wyznaczenie międzynarodowego sądu arbitrażowego może okazać się korzystne.

Natomiast w większości przypadków stosunków pomiędzy polskimi a niemieckimi przedsiębiorstwami jest to raczej mniej sensownym rozwiązaniem nie przynoszącym korzyści stronom. W praktyce okazuje się, że postępowanie przed sądem arbitrażowym ani nie trwa krócej, ani nie kosztuje mniej niż postępowanie przed sądem powszechnym. Koszty postępowania przed międzynarodowym sądem arbitrażowym niekiedy kilkakrotnie przewyższają koszty postępowania przed sądem powszechnym. Dlatego też ustalenie właściwości sądu arbitrażowego powinno być zawsze dokładnie rozważone.

IV. Egzekucja tytułów wykonawczych

Uzyskanie sądowego tytułu wykonawczego to dopiero pierwszy krok do zaspokojenia roszczenia.

1. Egzekucja niemieckiego tytułu

Istotną zaletą niemieckiego tytułu egzekucyjnego jest możliwość przeprowadzenia egzekucji na terenie Niemiec bez dodatkowych formalności.

Jeżeli dłużnik uchyla się od swojego obowiązku, można go w trybie pozasądowym wezwać od spłaty długu. W razie bezskuteczności wezwania można złożyć wniosek do sądu o wszczęcie egzekucji. Sąd zleci przeprowadzenie egzekucji właściwemu komornikowi. Komornik podejmie konkretne działania jak np. zajęcie wierzytelności.

Praktyczna rada! Istotną różnicę między egzekucją w Polsce a egzekucją w Niemczech stanowi sama osoba komornika, a konkretnie sposób jego wynagradzania. Honorarium polskiego komornika zależy głównie od wyniku przeprowadzonej przez niego egzekucji. Natomiast komornik niemiecki pobiera opłaty za poszczególne działania, które najpierw muszą uiścić wierzyciele. Toteż polski komornik, mając na uwadze własny interes, wykazuje więcej inicjatywy i jest bardziej aktywny niż jego niemiecki kolega. Dlatego w Niemczech wierzyciele muszą w większej mierze dbać o konsekwentny przebieg postępowania egzekucyjnego.

2. Egzekucja polskich tytułów

a. Roszczenie sporne/ Postępowanie o uznanie tytułu egzekucyjnego

Egzekucja polskiego tytułu jest uzależniona od uznania jego wykonalności przez niemiecki sąd. Postępowanie prowadzone jest według prawa europejskiego (Rozporządzenie Rady WE nr 44/2001 w sprawie jurysdykcji i uznawania orzeczeń sądowych oraz ich wykonywania w sprawach cywilnych i handlowych). Do właściwego sądu w Niemczech należy złożyć stosowny wniosek i załączyć polski tytuł potwierdzony przez polski sąd.

Postępowanie jest w znacznej mierze sformalizowane. Orzeczenie zagraniczne nie podlega kontroli merytorycznej. Niemniej łączy się z nim pewien nakład czasu oraz kosztów. Wierzyciel musi wskazać sądowi pełnomocnika do doręczeń pism na terenie Niemiec. Dopiero po uznaniu przez sąd niemiecki wykonalności polskiego tytułu można wszcząć egzekucję.

b. Roszczenie bezsporne / Europejski tytuł egzekucyjny

Zgodnie z Rozporządzeniem WE Nr 805/2004 dla roszczeń bezspornych, tzn. przede wszystkim wyroków zaocznych, wyroków opartych na uznaniu powództwa oraz ugody sądowej, można otrzymać tzw. europejski tytuł egzekucyjny. Na wniosek wierzyciela sąd, który wydał tytuł wydaje poświadczenia, że stanowi on europejski tytuł wykonawczy. Tytuł ten nie wymaga stwierdzenia wykonalności przez niemiecki sąd tzn. egzekucja może być wszczęta bezpośrednio w Niemczech lub innym państwie członkowskim UE.

V. Koszty związane z egzekucją wierzytelności

Dochodzenie roszczeń związane jest z kosztami. Zaangażowanie adwokata w postępowaniu przedsądowym, wszczęcie postępowania sądowego oraz prowadzenie postępowania egzekucyjnego łączą się z różnymi opłatami.

1. Postępowanie pozasądowe

W postępowaniu pozasądowym większość kosztów przypada na pomoc prawną świadczoną przez adwokata. W sprawach dotyczących wierzytelności jedną z możliwości jest ustalenie honorarium według niemieckiej „Ustawy o opłatach adwokackich (RVG)”. Podstawą do wyliczenia wynagrodzenia dla adwokata w sprawach cywilnych jest wartość przedmiotu sporu.

Oprócz opłat osobnemu wynagrodzeniu podlegają wydatki i inne poniesione koszty (np. koszty podróży). Za zlecenie prowadzenia sprawy klienta w postępowaniu pozasądowym przypada zasadniczo tak zwana opłata za reprezentowanie pozasądowe. Opłata ta w przypadku sprawy średnio skomplikowanej podwyższona jest o wskaźnik 1,3 w stosunku do opłaty podstawowej (dla której wskaźnik wynosi 1,0).

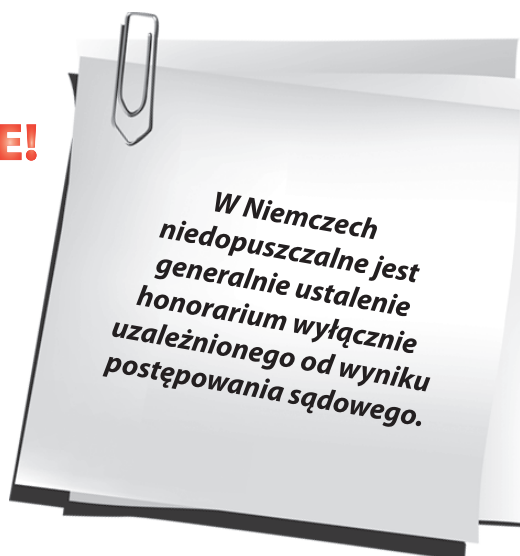
W przypadku spraw skomplikowanych adwokat może zażądać opłaty za reprezentowanie pozasądowe podwyższonej do wskaźnika 2,5. Należy zauważyć, że prowadzenie spraw transgranicznych często wiąże się z większym nakładem pracy, gdyż wymagana jest przy tym zarówno znajomość języków obcych jak i międzynarodowych uregulowań prawnych.

W razie zawarcia przez strony ugody pozasądowej adwokatowi przysługuje dodatkowe wynagrodzenie zgodnie z ustawą o opłatach adwokackich tzw. opłata za zakończenie sprawy obliczona według wskaźnika 1,5.

Przykład:

Wartość przedmiotu sporu:	5.000,00 €	20.000,00 €	50.000,00 €	90.000,00 €
1,3 opłata za reprezentowanie (netto)	391,30 €	839,80 €	1.359,80 €	1.660,10 €
1,5 opłata za reprezentowanie (netto)	541,50 €	969,00 €	1.569,00 €	1.915,50 €
1,8 opłata za reprezentowanie (netto)	541,80 €	1.162,80 €	1.882,80 €	2.298,60 €

WAŻNE!

2. Postępowanie sądowe

a. opłaty sądowe

Wysokość kosztów sądowych uzależniona jest od wartości przedmiotu sporu. Do uiszczenia kosztów sądowych obowiązana jest strona skarżąca, która wnosi do sądu pozew. Do kosztów postępowania zalicza się, oprócz opłat sądowych i adwokackich, również koszty powołania biegłych sądowych, świadków, tłumaczy, koszty podróży, etc. W konsekwencji niekiedy trudno jest określić ogólną sumę kosztów postępowania.

Zasadniczo strona przegrywająca proces ponosi wszystkie koszty postępowania. W sytuacji, gdy każda ze stron w części wygrywa i w części przegrywa, koszty postępowania zostają zniesione, tzn. każda strona ponosi własne koszty adwokackie oraz połowę kosztów sądowych lub też koszty zostają proporcjonalnie podzielone.

b. Koszty adwokackie

Za reprezentowanie w procesie sądowym adwokatowi należy się opłata za udział w rozprawie (wg wskaźnika 1, 3) oraz wynagrodzenie za prowadzenie sprawy (wg wskaźnika 1,2).

W razie zawarcia przez strony ugody sądowej adwokatowi przysługuje dodatkowa opłata za zakończenie sprawy obliczona według wskaźnika 1,0.

Ponadto mogą powstać koszty dojazdów na rozprawę.

Przykłady: Koszty postępowania przed sądem pierwszej instancji

Przykład 1 – wartość przedmiotu sporu: 20.000,00 €

	Czynnik	Kwota
koszty sądowe:	3,0	864,00 €
koszty własnego adwokata:		
opłata za prowadzenie sprawy	1,3	839,80 €
opłata za udział w rozprawie	1,2	775,20 €
ryczałt za dokumenty		20,00 €
suma częściowa		1.635,00 €
19%VAT		310,65 €
Suma		1.945,65 €
koszty adwokata strony przeciwnej:		
opłata za prowadzenie sprawy	1,3	839,80 €
opłata za udział w rozprawie	1,2	775,20 €
ryczałt za dokumenty		20,00 €
suma częściowa		1.635,00 €
19%VAT		310,65 €
Suma		1.945,65 €
Ogólne koszty postępowania sądowego		4.755,30€

Przykład 2 – wartość przedmiotu sporu: 60.000,00 €

	Czynnik	Kwota
koszty sądowe:	3,0	1.668,00 €
koszty własnego adwokata:		
opłata za prowadzenie sprawy	1,3	1.459,90 €
opłata za udział w rozprawie	1,2	1.347,60 €
ryczałt za dokumenty		20,00 €
suma częściowa		2.827,50 €
19% VAT		537,23 €
Suma		3.364,73 €
koszty adwokata strony przeciwnej:		
opłata za prowadzenie sprawy	1,3	1.459,90 €
opłata za udział w rozprawie	1,2	1.347,60 €
ryczałt za dokumenty		20,00 €
suma częściowa		2.827,50 €
19% VAT		537,23 €
Suma		3.364,73 €
Ogólne koszty postępowania sądowego		8.397,46 €

Praktyczna rada! Kalkulator kosztów postępowania sądowego wraz z polskojęzycznymi wyjaśnieniami znajduje się na stronie internetowej www.niwinski.de.

WAŻNE!

Czynnikiem kosztowym, którego nie należy bagatelizować jest nakład i czas pracy strony prowadzącej postępowanie. Analiza i omówienie pism procesowych, wyjaśnienie ewentualnych technicznych detali, dojazdy na terminy rozprawy etc. wymagają poświęcenia dużo czasu, co z kolei prowadzi do zakłóceń w przedsiębiorstwie prowadzącym postępowanie. Poniesione w związku z tym obciążenia finansowe z reguły nie są uznawane jako część kosztów procesowych i strona nie może domagać się ich zwrotu.

Praktyczna rada! Koszty postępowania w procesach transgranicznych często są wyższe niż te, jakimi strony obciążone są w normalnym postępowaniu. Niejednokrotnie muszą być sporządzane tłumaczenia, a dojazdy na rozprawy, czy też na terminy z prowadzącym proces adwokatem są znacznie dłuższe.

W niektórych przypadkach wierzyciel, który ma swoją siedzibę za granicą musi zlecić prowadzenie sprawy zarówno adwokatowi w Polsce, jak i w Niemczech. Według prawa niemieckiego kosztami tymi można obciążyć przeciwnika procesu. Niezwykle ważne jest zatem udokumentowanie wszystkich wydatków poniesionych w związku z postępowaniem. Rachunki za tłumaczenia, koszty podróży na pierwsze spotkanie z prowadzącym proces adwokatem oraz na terminy rozpraw, mogą być przedłożone w postępowaniu o ustalenie kosztów sądowych.

Również wydatki polskich adwokatów korespondencyjnych (adwokat mający siedzibę w miejscu zamieszkania strony i pośredniczący między stroną a pełnomocnikiem procesowym poza miejscem zamieszkania strony) jako podlegające zwrotowi mogą być uwzględnione przy ustalaniu kosztów sądowych.

3. Egzekucja

Opłata za udział adwokata w postępowaniu egzekucyjnym obliczana jest według wskaźnika 0,3. Nie dotyczy to jednakże postępowania o uznanie polskiego tytułu egzekucyjnego (por. pkt. IV. 2.a). W tym przypadku stawka za reprezentowanie jest pełna i obliczana jest przy zastosowaniu wskaźnika 1,3. Egzekucja polskiego orzeczenia (spornego) jest zatem dosyć kosztowna. Należy podkreślić, że koszty te oraz wszystkie inne, które powstały w wyniku postępowania egzekucyjnego, obciążają dłużnika.

Koszty poszczególnych czynności sądu czy też komornika związane z egzekucją, zależą od charakteru i rodzaju tych działań. Opłaty są co do zasady niezależnie od wartości wierzytelności i opiewają się na stosunkowo małe kwoty.

EKSKURS: Zwolnienie od kosztów procesowych

Możliwość skorzystania ze zwolnienia od kosztów procesowych (koszty sądowe oraz koszty adwokackie) często pozostaje niezauważona. Strona procesowa, która z uwagi na stosunki osobiste i ekonomiczne nie jest w stanie ponieść kosztów sądowych nawet w części lub w ratach, może złożyć wniosek o zwolnienie z nich.

Warunkiem zwolnienia od kosztów sądowych jest - oprócz uzasadnionej potrzeby materialnej - pozytywna prognoza co do wyniku procesu dla wnioskodawcy. Należy dodać, że zwolnienie od kosztów sądowych może być przyznane również w procesach transgranicznych prowadzonych między podmiotami będącymi członkami Unii Europejskiej. Oznacza to, że osoby fizyczne mające swoje miejsce zamieszkania w Polsce, a także w wyjątkowych przypadkach osoby prawne mogą złożyć wniosek o zwolnienie od kosztów sądowych.

Transgraniczne zwolnienie od kosztów sądowych wchodzi także w grę w sytuacji, gdy strona mającą swoje miejsce zamieszkania w państwie członkowskim UE udowodni, że nie jest w stanie nawet w części lub w ratach ponieść takich kosztów z powodu różnic wynikających z kosztów utrzymania.

EKSKURS: Finansowanie kosztów procesu

W przypadku dochodzenia wierzytelności o wartości przekraczającej ok. 50.000,00 euro możliwe jest sfinansowanie kosztów postępowania poprzez skorzystanie z usług tzw. finansisty procesowego. Finansista ten (często są to firmy ubezpieczeniowe) bierze na siebie koszty dochodzenia wierzytelności w trybie pozasądowym i procesowym. W przypadku sukcesu otrzymuje on ustalony procentowy udział od wyegzekwowanej kwoty. Na podstawie otrzymanych od wnioskodawcy informacji finansista procesowy analizuje sprawę od strony prawnej, ewentualnie sprawdza również wiarygodność przeciwnika procesu. W razie pozytywnej opinii, koszty postępowania mogą być przez niego przejęte.

Przydatne adresy

Polskie placówki dyplomatyczne na terenie Niemiec

Berlin

Ambasada Rzeczypospolitej Polskiej w Republice Federalnej Niemiec

Lassenstr. 19-21
14193 Berlin-Grunewald
Tel.: (+49 30) 223 13 0
Fax: (+49 30) 223 13 155
berlin.amb.sekretariat@msz.gov.pl
www.berlin.polemb.net
Kompetencja terytorialna:
Berlin, Brandenburgia,
Meklemburgia-Pomorze Przednie,
Saksonia-Anhalt, Saksonia i Turyngia

Wydział Promocji Handlu i Inwestycji

Leipziger Platz 2
10117 Berlin-Mitte
Tel.: (+49 30) 206 22 67 0
Fax: (+49 30) 206 22 67 30
info@wirtschaft-polen.de
www.berlin.trade.gov.pl

Hamburg

Konsulat Generalny RP w Hamburgu

Gründgensstr. 20, 22309 Hamburg
Tel.: (+49 40) 611 87 0
Fax: (+49 40) 632 50 30
konsulat.hamburg@botschaft-polen.de
www.berlin.polemb.net
Kompetencja terytorialna:
Brema, Dolna Saksonia, Hamburg,
Szlezwik-Holsztyn

Kolonia

Konsulat Generalny RP w Kolonii

Lindenallee 7, 50968 Köln
Tel.: (+49 221) 93 73 00
Fax: (+49 221) 38 50 74
kolonia.kg.sekretariat@msz.gov.pl
www.berlin.polemb.net
Kompetencja terytorialna:
Hesja, Nadrenia Północna-Westfalia,
Nadrenia-Palatynat, Kraj Saary

Wydział Promocji Handlu i Inwestycji

An der Alteburger Mühle 6, 50968 Köln
Tel.: (+49 221) 34 99 11
Fax: (+49 221) 34 99 10
info.koeln@wirtschaft-polen.de
www.cologne.trade.gov.pl

Monachium

Konsulat Generalny RP w Monachium

Röntgenstr. 5, 81679 München
Tel.: (+49 89) 418 60 80
Fax: (+49 89) 47 13 18
monachium.kg@msz.gov.pl
www.berlin.polemb.net
Kompetencja terytorialna:
Badenia-Wirtembergia, Bawaria

Spis treści

Słowo wstępne od wydawcy 3

O autorze 4

I. Wstęp.....5

**II. Pozasądowa egzekucja wierzytelności -
droga do dobrowolnej zapłaty6**

**III. Sądowa egzekucja wierzytelności -
droga do uzyskania tytułu egzekucyjnego.....8**

1. Postępowanie upominawcze 8

2. Postępowanie sporne / pozew o zapłatę 12

IV. Egzekucja tytułów wykonawczych 15

1. Egzekucja niemieckiego tytułu 15

2. Egzekucja polskich tytułów..... 15

V. Koszty związane z egzekucją wierzytelności 17

1. Postępowanie pozasądowe..... 17

2. Postępowanie sądowe 18

3. Egzekucja 22

VI. Przydatne adresy 23